

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehac nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ivlii Et Avgvsti

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10261

De S. Bartholomeo apostolo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77405)

Vel tu fili accede, & fac dijs sacrificium, à poenis immunis futurus. Neon respondit: Si qua est virtus in dijs tuis, ipsi se tueantur ab illis, qui eos negant esse deos, nec tuum patrocinium requirant. Si verò malitiæ eorum socius es, multo equidem melior sum ego & te & dijs tuis, quandoquidem vobis non obtempero, sed vnum colo verum Deum, qui fecit cælum & terram. Lysias dixit: Frangite ceruicem eius, & dicite: Noli blasphemare deos. Neon ait: Itane tibi blasphemus videor, dum dico veritatem? Lysias dixit: Extendite eum, & carbones ardentes in eum conijcite, & nervis dorsum eius confcindite. Id cum factum esset, Neon ait: Quod mihi vtile esse scio, & lucrum adferre animæ meæ, id ego faciam, nec possum ab hac sententia deduci. Lysias dixit: Sub cura Eulalij Commentariensis & Archelai spiculatoris, foris ante atrium hi tres fratres, vt digni sunt, Cruci affigantur, & corpora eorum auibz laceranda relinquuntur.

Neonis supplicia.

Tres fratres crucifiguntur.

Eulalius Commentariensis dixit: Sicut iussit claritas tua, adstat * Donuina. Lysias ait: Cernè mulier, qui ignes & quæ tormenta parentur tibi. Si ergò vis illas abire, offer dijs sacrificia. Donuina respondit: Ego verò, nè in ignem æternum & tormenta semper duratura corruam, Deum colo & Christum eius, qui fecit cælum & terram, & omnia, quæ in eis sunt. Vestri autem dii, lapidei sunt & lignei, hominum manibus effecti. Lysias dixit: Vestibus nudatam extendite, & omnia eius membra virgis lacerate. Archelaus spiculator ait: Per sublimitatem tuam, Donuina iam defecit. Lysias dixit: Iactetur corpus eius in fluminis locum profundum.

Donuina martyrii.

Eulalius Commentariensis ait: Præter est etiam Theonilla. Lysias dixit: Vidisti mulier, quæ supplicia, quæ flamma eos excruciarint, qui ausi fuere contradicere. Quamobrem habero honorem dijs, & sacrificia, vt possis ab his seruari poenis. Theonilla respondit: Ego ignem æternum timeo, qui potest & animam & corpus perdere, eosque crematurus est, qui impie defecere à Deo, & adorauerunt idola & daemones. Lysias dixit: Alapis faciem eius contundite, humique prostratam, ligatis pedibus eius, acriter excruciate. Theonilla ait: Num tibi æquum & bonum videatur, vt mulierem ingenuam & peregrinam his subijcias cruciamētis, tu nōsti. Nec latet Deum quid agas. Lysias dixit: Suspenfam capillis, in faciem cædite. Theonilla ait: Non tibi sufficit, quod me nudam statuisti, cum ea re nō me duntaxat, sed etiam matrem tuam & vxorem ignominia affeceris? Omnes enim femina, vni generis corpore habemus, quod tu quoque non ignoras. Lysias dixit: Habes maritum, aut vidua es? Theonilla respondit: Iam annos tres & viginti sum vidua, & propter Deum meum sic permanſi, ieiunij, vigilijs & precibus vacans, postquam immunditijs valefeci, & cognoui Deum meum. Lysias dixit: Nouacula acuta radite caput eius, vt vel sic erubescat: cinctamque rubo campestri, ad quatuor palos extendite, & loro totum eius corpus prosciindite. Carbones quoque eius ventri imponite, atque ita moriatur. Eulalius Commentariensis & Archelaus spiculator dixerunt: Domine, iam exanimata est. Lysias ait: Corpus eius culeo insutum, mittatur in mare. Eulalius Commentariensis & Archelaus spiculator dixerunt: Quemadmodum iussit celsitudo tua, ita factum est. Passi sunt sancti martyres apud Aegeam sub Lysia Præsidente, 10. Calendas Septembris, Augustus & Aristobulo Consulibus: regnante Domino nostro Iesu Christo: Cui est honor, gloria, laus & virtus in secula seculorum, Amen.

Theonilla dire cruciata, nō cedit tyranno.

Dioeletianus Augustus & Aristobulus, consules fuerunt anno Christi 283.

IOSEPHI HUMILIS ET MINIMI LAUDATIO IN SANCTVM APOSTOLVM BARTHO-

lomæum, quam in decem capita diuisimus.

Habetur in Simeone Metaphraſte.

MIVS concionis author, & diei festi iucunditatem spirituales nobis afferentis hilaritas, est beatus Apostolus Bartholomæus: qui cum diuinus sit Apostolus, & luminis splendore, purisque sancti Spiritus fulgoribus tantum illustretur, quantum verbis explicari non potest: nobis etiam lumen suggerit, qui sacram & gloriosam eius memoriam celebramus. Agere igitur, diuinis vocibus illum collaudantes quam maxime possumus, diuina ipsius narratione delectemur.

August. 21. Capit.

Ffff 2

1. i. i. i. i.

mur, & laudationibus honoremus virum, quouis honore superiorem. Laudemus Apostolum, à Deo ipso laudatum. Beatum prædicemus eum, qui semper beatus est. Eius gloriam celebremus, quem extulit diuina gloria. Videamus quisnam ante fuerit, & qualis postea euaserit: quemadmodum qui prius idiota erat, & pauperem vitam agebat, omni ex parte sapiens effectus, & omnium bonorum diuitijs ornatus fuerit: quemadmodum è terrestri cælestis euaserit, è minimo maximus, & expiscium piscatore, hominum piscator factus sit.

Bartholo-
meus pisci-
piscator.

Cap. 2.
Electio eius
ad Aposto-
latum.

Cap. 3.

Res à S. Bar-
tholomæo
preclare ge-
stæ.

Cap. 4.
Prædicat
Hierapoli
cù Philippo
Viperæ co-
lunt Hiera-
politani.

S. Philippus
crucefigitur

Cap. 5.
Similiter &
S. Bartholo-
mæus verfo-
tamè in ter-
ram capite
vt S. Petrus.

Itaque cum Deus ipse homo factus, propter misericordiam suam viscera nostrum corpus gestaret, & discipulorum delectum haberet, inquam, qui prænouit omnia, priusquam generentur, celeberrimum Apostolum Bartholomæum delegit, amicumque sibi verum & fidelem cooptrauit. O diuina vocationis præstantiam, o magnam & singularem felicitatem, o qualem hic inuenit magistrum, o maximis mysterijs eum initiavit, & sapientem effecit: o beatam illam animam, dignam habitam, quæ cum Deo versaretur, cum Deo & omnipotente Domino cibum fumeret, & sacra doctrina, orationem & facultatem omnem superante, instrueretur.

Postea verò, quam Magistrum suum in Cruce suffixum, eundemque sepultum, & post resurrectionem ad cælos ascendentem vidit, & sanctissimi spiritus dono æquè, ac reliqui Apostoli, donatus est, tanquam generosus aliquis miles, validissimis armis undique munitus, aduersus hostile bellum profiluuit: & ipsos quidem hostes validissime percussit, his verò, qui ad vitam ipsam venire studebant, salutem conciliauit. Tendit orationis suæ retia, & gentes ipsas è profundo creptas, illas quidem captiuas, sed ad vitam tamen ductas, conseruauit: euerit idolorum templa, & Dei ecclesias e-rexit: humana corda in sterilitatem conuersa, cælestis doctrinæ aratro renouauit: ea que ita excoluit, vt tanquam feraces campi, fructum ferre possent: accendit miraculorum faciem, & affectuum humanorum caliginem profugauit: in quasunque partes permeabat, velut stella quædam iustitiæ solem prædicans, illustremque fulgorem emittens, fallaciæ tenebras destruebat: & oratione quidem demones ipsos fugabat, precibus autem morbos insanabiles curabat, leprosos mundos faciens, cæcis visum restituens, claudos ad currendum expeditos reddens, corda denique & animos imbecilliores confirmans.

Erat vnà cum Bartholomæo & beatus ille Apostolus Philippus, quo cum multo tempore diuinum Euangelium prædicauit. Hi cum in urbem Hierapolim venissent, cui prius nomen erat Ophioryme, multas ærumnas, & cruciatus non mediocres sustulerunt: cum eius ciuitatis homines violenti essent, & valde inhumani: quippe qui viperam colere consueuerant, venenum pestiferum & lethale, tanquam fructum aliquem percipientes. Illi cum diuinos Apostolos vidissent, dicebant nouum quendam Deum ab illis nunciari, & à veteri cultu ipsos auerti, atque à paternis traditionibus abalienari. Quamobrem cum manus in eos iniiecissent, admirandæ sanctitatis virum Apostolum Philippum cruce condemnauerunt. Diuinus autem Bartholomæus, instar alicuius bouis aratoris, à suo compare separatus ingemiscebat, ac lamentabatur quidem, sed non desinebat tamen suauem illum sulcum ducere, qui animarum agricolæ Deo vberes fructus allaturus esset: quinimodò ira vt consueuerat, huc atque illuc obibat, fidei sermonem disseminans, prauam zizaniæ euellens, & quicquid salutare ijs esset, qui eum suscipiebant, diligenter declarans. O beatos illos pedes, Euangelicis gressibus speciosos factos, & ad infinitarum animarum ademptionem recta via progredientes: o linguam illam diuinam, ex qua salutaris potus effluxit, qui ab impietatis æstu multos liberauit: o manus, quæ violentos hostes expugnauerunt, & animas ipsas è diaboli manibus eripuerunt: o diuinos & illustres oculos, per quos multorum oculi patefacti sunt, qui erant perfidiæ tenebris obscurati.

Cum igitur regiones illas ita peragraret, venit ad urbem quandam cuius ciues cum idolorum superstitione liberasset, ab eius loci Præside crucis supplicio & ipse condemnatus est. Ad quam dum beatus ille accederet, totus gaudio perfusus: Salue, inquit, Crux, per quam humanum genus gaudio affectum est. Salue, eius Crucis imitatio, per quam mors mortem dissoluit, & mortales ipsos immortalitate donauit. Salue Crux, in quam cum Christus ascendit, terrenos homines cælestes effecit. Salue Crux, quæ mihi hinc migranti vehiculum effecta es, quo ad cælos perducere possim: quæ denique meci præceptoris imitatorum me fecisti. Ad te ascendendo, neque moram duco: iam enim tempus meum completum est. Bonum certamen certavi, cursum consumm.

consummati, fidem seruauit: opus, quod mihi Christus magister meus tradidit, p̄fici. Hæc cum dixisset, & Deum precatus esset, rogauit carnifices illos, ut uerso in terram capite, in cruce suffigeretur: nec rectus, quemadmodum eius magister, in crucem ageretur: ita & in ipsis cruciatibus suam in magistrum reuerentiam conseruabat. Quin etiam in cruce suffixus, cum fratribus loqui non destitit, quoad sanctissimam illam animam Deo tradidit. Cuius ascensum Angeli applausu exceperunt, aer purgatus est, & diuinorum Apostolorum chorus exultauit.

Cum uero multum temporis præterisset, eius regionis Tyranni, uitæ prauitatem Cap. 6. excrcentes, & multorum deorum ebrietate debacchâtes, cum uiderent oculos illos, in quibus beati Apostoli Bartholomæi reliquiæ conditæ erant, splendida quædam & illustria miracula edere, & eos à morbis liberare, qui eò accedebant, prauum consilium & suo proposito dignum inièrunt. Venite, inquit, in profundum mare cor- Demergitur eius sancti corpus in mare. pus hoc demergamus. Sed, ô miseri, cuiusne corpus in mare demergetis, qui profundum illum draconem in altum demersit, qui salutaris aquæ fontem aperuit, & abunde celestia dogmata hominibus impertiuit? Venite, inquit, mari obruamus. Eumne vos obruetis, qui ueritatem antea obrutam detexit, & infidelitatis falsedinem exterminauit? Venite, inquit, & temerarium furorem effundentes, in maritimas undas hoc corpus projiciamus, nè ex eo, tanquam è rationali aliquo flumine, salus ad eos desinat, qui morborum angustiis comprimuntur.

Hæc cum dixissent, quod cogitarent, aggressi sunt, & unâ cum quatuor aliorum mar- Cap. 7. tyrum oculis, beati Bartholomæi reliquias in mare deiecerunt. Martyres autem illi gloriosi, Apostolum Bartholomæum ualde inclytum, duo à dextera, & duo à sinistra parte, medium habentes, Pontum ipsum sine fluctuatione aliqua transmittabant. Cumq; ad Bosphorum Thracium in Propontidem uenissent, Hellepontis angustias transierunt: deinde transiisse Aegeo & Ionio mari, ad Siciliam applicuerunt: & Syracusas ad sinistram derelinquentes, atque Occidentem uersus tendentes, ad insulam Liparim peruenerunt. Itaque celeberrimus ille Apostolus ad eam insulam deductus est. Diuini autem illi martyres cum id compleuissent, quod Deus uoluèrat, quamcellerrimè redierunt in eam uiam, in quam unumquemque diuina prouidentia direxit. Statim autem is, qui Ecclesiâ Liparis insulæ gubernabat, per diuinam reuelationem didicit, Christi Apostolum ad maris litus appulisse.

Erat eius Ecclesiæ gubernator Agatho ille, cuius gloria longè lateque apud omnes celebrabatur. Cum ille igitur properasset, & oculos ad continentem appulso uidisset, stupore & gaudio repletus, summa uoce: Benè, inquit, quòd huc uenisti, ut portus salutaris, ad eos, qui pelagi fluctibus periculosis agitamus. Benè quòd uenisti, diuinum spiritus paraclæti flumen, ex quo ueritatis aquæ scaturiunt, & pietas multa redundat. In mari uia tua, & semita tua in aquis multis, & uestigia tua non cognoscuntur. Veni, & animas nostras irriga, affectuum nostrorum feruorem reprime, cordium ianuas patefactas gratiarum tuarum muneribus repleas. Hoc à te Liparis insula supplex petit, quam habitare feliciter uoluisti. Hæc, inquam, insula his uerbis te alloquitur: Tu, qui multo lumine illustris es, & illius diuini Orientis uerè amicus, quomodo factum est, ut talis tantusq; apud mea paupertatis Occidentem diuersatus sis, ab Orientis partibus commotus, & per maritimos sinus nobis ostensus? Diues facta sum, quæ antea paupertate laborabam, thesaurum magnum hodiè sum consecuta: neque vlla in re Roma illa ipsa vrbe decantata, beatos Apostolos Petrum & Paulum habitatores tenente, inferior ego sum. Bartholomæum enim habitatorem possideo. Omnes insulæ mihi gratulemini, omnes vrbes, quæ ubique estis, mecum unâ exultate. In uobis multorum sanctorum corpora posita sunt: mihi satis est vnus pro omnibus.

Sed, ô beatissime, & diuinis Angelis par factus Apostole, quis tua præclara facta pro dignitate laudare? Quis pericula, pro Christo à te suscepta, enumerare possit? Cap. 9. Quæ cum quotidie subires, à tristibus periculis mortales liberasti. Tu uerè sal illud es, quod corda illa, quæ euannuerant, atque insipida euaserant, condiuisti: & inscitæ falsedine purgata, putredinem ex multorum deorum superstitione contractam, expurgasti. Tu es rationale illud flumen, ex diuina sede profectum, iuncorum plenum torrentem abluens, Ecclesiæ uerò sulcos replens, prauitatis riuos exsiccans, ipse denique terra faciem irrigans. Tu es fagena illa solidissima, quæ rationales pisces, in erroris profundis natantes, comprehendisti, eosque supernæ illi mensæ obsonium obtulisti. Tu es aureum illud candelabrum, in quo paraclæti Spiritus ignis, tanquam fax

quædam, adueniens, multiplicis vitij zizania combussit, & diuinæ cognitionis splendorem emisit. Tu es diuini Solis lucidus radius, qui à summo cælo vsq; ad extremum percurrens, & erroris tenebras imminuens, & ijs, qui fedebant in vmbra mortis, hoc est, in malis lethalibus, effulgens, per lauacrum regenerationis, Dei filios, mortales homines effecisti. Tu es preciosus ille lapis, ab angulari lapide illo missus, in quo Ecclesiam Christus ipse edificauit, quæ nullo vnquam tempore quassari aut concuti poterit. Tu es purissimum illud aurum, & cælestis Dei preciosissimum munus, lucis columna, Ecclesie fundamentum, Spiritus sancti diuersorium, magniloquentiæ præco, aquila in altum volans, suaue canens luscinia, cælestis cicada, Angelus denique in humano corpore versans, aurea columna, stella lucidissima, florens paradisi, Spiritus sancti myrothecium, ægrotantium medicus, diuinæ gratiæ tuba, vitis fecundissima, olea fructifera, fluctuantium portus, peccantium patronus, defensorum recreatio, oppressorum refugium, miraculorum fons, demonum profugatio, Apostolorum gloria, Angelorum ciuis, qui Prophetis sublimior, & martyrum confors fuisti, eius denique gloriæ, quæ reuelanda est particeps, sempiternorum bonorum hæres, mundulitum, omnium (vt summam dicam) bonorum thesaurus.

Cap. 10.

Psal. 44.

Inuocat
thor S. Bar-
tholomæum.

Itaq; salue, Bartholomæe, illius magni tonitruum fulgur, quod in rota mundi huius apparuisti, & idolorum insaniam ac noctem extinxisti. Salue, Bartholomæe, ille Spiritus sancti calamus celeriter scribens, qui legem in tabulis cordis pulcherrime descriptisti. Legem, inquam, illam non veterem, sed valde nouam. Salue Bartholomæe, potentis Verbi sagitta acutissima, quæ hostium corda vulnerasti, demonum per aerem vagantium turmas percussisti, & mortalium animas vitio vulneratas, sanas effecisti. Salue, Bartholomæe, qui idolorum templa solo adæquasti, & homines ipsos vitientis Dei templa reddidisti. Salue Spiritus sancti gladius, qui alienigenarum turmas feromonis acie, & omnes mentes ad Christi obedientiam captiuas duxisti. Salue concinna sancti Spiritus paracleti cithara, rationalis tibia, Christi instrumentum, quod cælestia dogmata nobis cecinisti, & prauæ impietatis modulationes confundisti. Salue cælum perpulchrum, diuinis splendoribus illustre, in quo ille sol iustitiæ requiescit, & orationis dux, quo tu innixus, fallaciam omnem eueristi. Te quidem laudationibus extollere vellent, sed rerum multitudine confundor, & dictionis infirmitate opprimor: nam vel hi, qui oratoria facultate maxime præstant, inferiores sunt, quam vt te laudare possint: neq; quisquam est, qui pro dignitate laudes tuas narrare valeat. Tuis igitur precibus Deum ipsum nobis propitium facias, & peccatorum perturbationem, qua vexamur, sedare velis, quique tuum diem festum recolimus, nobis omnibus delictorum veniam, & cælestis gaudij participationem tuis orationibus impetres, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria cum patre & Spiritu sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

SEQVITVR B. PETRI DAMIANI SERMO DE SANCTO BATHOLOMAEO APOSTOLO.

Sanctorum
Apostolorum
festa colenda.

Apoc. 21.

Exod. 28.

Sensus mysticus in scriptura quæ tendus.

Et quicunq; saluatur, per hos quasi portas ad vitam viator ingreditur. Quorum mystica tenere figuram & lapides illi, qui, Deo iubente Moysi, rationali summo Sacerdotis leguntur impressi, quod quidem rationale Sacerdos ferebat in pectore, cum ingrederetur

LÆTAMVR, & gloriamur in Domino, dilectissimi, de sancto vestrae dilectionis affectu, quia quanto vberius diuini verbi poculum bibitis, tanto feruentius in idipsum desiderij faucibus æstatis. Nec immerito. Nam ita est omnis Apostolici culminis beatitudo coniuncta, & tot gratiarum compage, vt glutino, probatur vnita, vt cum vnus eorum festiuitas colitur, protinus omnium Apostolorum non diuersa sublimitas interioribus obtutibus ingeratur. Vna scilicet inter eos excellentia iudiciariæ potestatis, eadem dignitas ordinis, nec diuersa in ligando, siue soluendo virtutis habetur auctoritas. Hæ sunt enim illæ preciosæ margaritæ, quas in Apocalypsi beatus Ioannes se conspexisse pronunciat, ex quibus etiam cælestis Hierusalem portas perhibet esse constructas. Singula, inquit, portæ erant ex singulis margaritis. Ipsi nimirum portæ, ipsi sunt nihilominus margaritæ, quia dum signis, atq; prodigijs quosdam diuini splendoris radios mittunt, ad supernæ Hierusalem gloriam conuersis ad fidem Gentibus aditum prædant. Et quicunq; saluatur, per hos quasi portas ad vitam viator ingreditur. Quorum mystica tenere figuram & lapides illi, qui, Deo iubente Moysi, rationali summo Sacerdotis leguntur impressi, quod quidem rationale Sacerdos ferebat in pectore, cum ingrederetur

retur